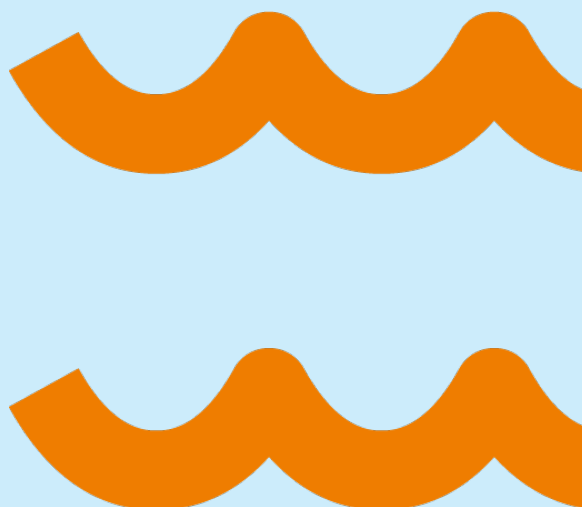

Begreppsordlista

Bilaga 3

Plan för skyfall och höga flöden

100-årsregn: regn som statistiskt inträffar i genomsnitt en gång under 100 år. Regnvolymen för ett 100-årsregn varierar och beror på regnets varaktighet.

100-årsflöde: Ett hundraårsflöde är det vattenflöde som på en viss plats i vattendraget statistiskt sett inträffar i genomsnitt en gång på hundra år.

Akvatisk: Handlar om vatten eller vattenmiljöer.

Antropogen: Påverkad, skapad eller orsakad av människan.

Avrinning : sker när regnvatten (eller smältvatten) rör sig vidare i ett område antingen på markytan (ytavrinning), via grundvattnet (grundvattenavrinning), i ett vattendrag eller ledning.

Avrinningsväg : utpekad sträcka för avledning av ytvatten i samband med extrema regn.

Avrinningsområde: Det landområde, inklusive sjöar, vars vatten och nederbörd rinner ner i ett och samma vattendrag.

Båtnadsområde: Är ett geografiskt avgränsat område som visar vilka fastigheter som har nytta av dikningsföretaget (se definition). Dessa områden betraktas ofta som mer översvämningsskänsliga.

Dagvatten: Dagvatten är regn- och smältvatten som rinner på hårdgjorda ytor eller på genomsläpplig mark. Det tillförs avloppsledningsnätet och avleds genom dagvattenledningar och diken till recipienten.

Dagvattensystem: system av rör och öppna diken vilka har för avsikt att ta om hand och leda bort regn- och smältvatten.

Dagvattendamm: Damm som avser att ta emot dagvatten och rena och fördröja detta innan det leds till exempelvis vattendrag.

Dikningsföretag: Samlingsbegrepp för samfällda vattenanläggningar vilket även inkluderar maravvattningsföretag m.fl. Dikningsföretag är en juridisk konstruktion där markägare gått samman för att avleda vatten från exempelvis jordbruksmark.

Endimensionell hydraulisk modell (1D-modell): endimensionell beskrivning av till exempel rörledningsnät eller vattendrag för beräkning av flöden, hastigheter och nivåer. Flödet följer alltid ledningens eller vattendragets riktning. Beräkningspunkterna ligger längs linjer.

Flöde: Här av ses vattenflöde dvs. hur mycket vatten som rinner i vattendragen.

Flödesförändringar: Olika typer av förändringar av vattenflödet som orsakats av människan. Det kan handla om regleringar av vattenstånd i sjöar och vattendrag för kraft- och dricksvattenproduktion eller bevattning.

Fysiska förändringar: Förändringar som påverkar de hydromorfologiska förhållandena (exempelvis vattenflöde, vattendragens djup och bredd samt förhållandena i strandzoner) i en ytvattenförekomst och som begränsar förutsättningarna för att uppnå god ekologisk status.

Fördröjning: Innebär utjämning av flöden av dagvatten eller jordbruksvatten för att minska den momentana belastningen på åarna och öka rening.

Grundvatten: Allt vatten som finns under markytan i den mättade zonen.

Hydraulisk modell : används för att beräkna vattennivåer, hastighet och flöden i en, två eller tre dimensioner.

Höjdmodell: en modell som beskriver markytans topografi.

Infiltration: process där nederbörd tränger ner i marken.

Infiltrationskapacitet: mått på markens förmåga att infiltrera vatten.

Kalibrering : justering av parametrar i en modell så att den överensstämmer med observationer.

Klimatfaktor : en faktor, oftast över 1, som läggs till dagens förhållande som en faktor för att beskriva förändringen kopplad till ett ändrat framtida klimat. Klimatfaktor 1,3 innebär en ökning med 30 procent. Lämplig klimatfaktor för ett regn på 100-1000 år återkomsttid är 1,2-1,5.

Känslighetsanalys: analys av känsligheten i modellresultat kopplat till enskilda parametrar. Ledningsnät: system av rör vilka har för avsikt att ta om hand och leda bort regn- och smältvatten, spillvatten och dräneringsvatten.

Markavvattning: innebär att man genomför åtgärder som permanent ändrar markens vattenförhållanden. Åtgärden genomförs för att marken ska bli lämplig att använda för ett visst ändamål. Markavvattning är åtgärder som

- tar bort oönskat vatten genom dränering eller dikning
- skyddar mot vatten, till exempel invallning.

Miljö kvalitetsnorm (MKN): En bestämmelse om kraven på kvaliteten i luft, vatten, mark eller miljön i övrigt. Miljö kvalitetsnormer är styrande för myndigheter och kommuner när de tillämpar lagar och bestämmelser, till exempel vid tillståndsprövning enligt miljöbalken eller vid planläggning enligt plan- och bygglagen.

Recipient: Mottagare av exempelvis vatten. Används vanligen om vattendragen eller havet som tar emot dagvatten eller vatten från dikningsföretag.

Samhällsviktig verksamhet: En verksamhet som uppfyller minst ett av följande villkor:

- Ett bortfall av eller en svår störning i verksamheten kan ensamt eller tillsammans med motsvarande händelser i andra verksamheter på kort tid leda till att en allvarlig kris inträffar i samhället.
- Verksamheten är nödvändig eller mycket väsentlig för att en redan inträffad kris i samhället ska kunna hanteras så att skadeverkningarna blir så små som möjligt.

Skyfall: kortvarigt (minuter-timmar) högentensivt regn. Enligt SMHI:s definition ska intensiteten överstiga 50 mm/timme eller 1 mm/minut.

Skyfallskartering: visar var vattnet från kraftig nederbörd riskerar att samlas och orsaka problem med översvämningar och störningar för fastigheter och övrig infrastruktur. (SMHI)

Tvådimensionell hydraulisk modell (2D-modell): tvådimensionell beskrivning av modellområdet för beräkning av vattendjup, hastighet och flöde i två dimensioner. Vattnet kan röra sig åt alla håll i ett plan. Beräkningspunkterna ligger i ett rutnät.

VA-huvudman: Den som ansvarar för den kommunala vatten- och avloppsförsörjningen inom kommunen. I Heby kommun är tekniska enheten VA-huvudman.

Vattenverksamhet: Vattenverksamhet är ett juridiskt begrepp och är i princip allt byggande och grävande i ett vattenområde. Alla typer av ingrepp som syftar till att förändra vattnets djup eller läge såsom muddring, grävning eller rensning, uppförande av anläggningar i vattenområde genom utfyllnad, pålning eller gjutning, bortledning av grundvatten eller infiltration för att öka grundvattenmängden är vattenverksamhet.

Ytvatten: Vatten ovanför markytan. Kan vara sjö, vattendrag och hav eller våtmark.

Återkomsttid: Ett mått på hur ofta förekomsten av extrema naturliga händelser kan förväntas. Med en händelses återkomsttid menas att händelsen i genomsnitt inträffar eller överträffas en gång under denna tid. Ett värde som har en återkomsttid på 100 år uppnås eller överträffas i genomsnitt en gång på 100 år. Det innebär att sannolikheten är 1 procent varje enskilt år. Eftersom man exponerar sig för risken under flera år blir den ackumulerade risken avsevärt större. För en konstruktion vars livslängd beräknas till 100 år blir den ackumulerade risken hela 63 % att 100-årsvärdet överskrider någon gång under 100 år.

Övergödning: uppstår på grund av utsläpp av för mycket gödande växtnäringsämnen, så som kväve och fosfor, i mark och vattendrag. Orsakar igenväxning, syrebrist och på sikt bottendöd.

Översvämning: tillfälligt täckande med vatten av mark som normalt inte står under vatten, vilket inbegriper översvämningar som härrör från sjöar, vattendrag, bergsforsar och från havet i kustområden, däremot inte översvämningar från avloppssystem,

Översvämningsrisk: kombination av sannolikhet för översvämning och möjliga ogynnsamma följder för människors hälsa, miljön, kulturarvet och ekonomisk verksamhet i samband med en översvämning,